

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XV. Soluuntur alia Caluini argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

CAPVT XV.

Soluuntur alia Caluini argumenta.

AM VERO in §. 29. propius ad rem accedit, & solutionem Catholicorū his verbis Calvinus proponit; *Conatur quidem se expedire; sed aqua, ut dicitur, illis heret. Inungunt sibi distinctionem pœnæ, & culpa: culpam remitti fatentur Dei misericordia; sed culpam remissa, pœnam restare, quam per solus Dei iustitia postulat: ad pœna igitur remissionem propriæ spectare satisfactiones.* Deinde multis Scripturæ locis allatis, addit §. 30. quod deesse videbatur ad Catholicorum solutionem; *Scio, inquit, subtilius adhuc ipsos elabi, dum inter aternā pœnam, & temporales distinguunt. Sed cum temporalem pœnam quoduis supplicium esse tradant, quod tam de corpore, quam de anima sumit Deus, excepta modo aterna morte; parum eos subleuat hæc restrictio. Nam superiores loci, quos citauimus, hoc nominatim solunt, hac nos cōditiōe recipi à Deo in gratiam, ut quicquid eramus pœna meriti, remittat; culpam ignoscendo.*

Excutiamus igitur loca singula quæ adducit, ac videamus, utrum ex iis colligi queat, omnem temporalem pœnam nobis remitti quotiescunque nos Deus in gratiam recipit. Quæ quidem testimonia tanta confidentia Calvinus producit, ut dicat; *Subnectam quadam alia testimonia, quibus adeo constringantur tortuosi isti angues, ut ne summam quidem caudam complicare posthac queant.*

PRIMUM testimonium est, Hier. 31. & Ezech. 18. quod his verbis à Caluino proponitur: *Hoc est Testamentum nouum, quod Deus in Christo suo nobiscum pepigit, quod iniquitatum nostrarum non recordabitur. Quid his significauerit, discimus ex alio Propheta, ubi Dominus, Si iustus, inquit, à iustitia sua deflexerit, omnium iustitiarum eius non recordabor: si impius ab impietate sua recesserit, omnium iniquitatum eius non recordabor. Quod se iustitiarum recordaturum negat, & itaq; hoc est, nullam se earum habiturum rationem, ut remuneretur: ergo & peccatorum non recordari, est ea non postulare ad pœnam.*

Ad hoc primū testimonium iam suprā respondimus, cum Lutheri argumenta solueremus: atq; ut Calvinus intelligat,

D d d d d

quæ

quàm parùm hoc suo argumento nos constrinxerit; eadem nos ratiocinatione utimur in solutione, qua est ipse usus in argumento. Cùm enim iustus à iustitia sua deflexerit, iustitiarum eius Deus non recordabitur, non quia non remunerabitur temporali aliquo præmio, sed quia non remunerabitur æterna illa mercede, quàm repromisit diligentibus se: ergo ad eundem modum cùm impius ab impietate sua recesserit, iniquitatum eius Deus non recordabitur, non quia non castigabit temporaria aliqua pœna, ut Mosè, Aaronem, Dauidem, & alios post reconciliationem castigavit, sed quia non puniet sempiterna morte, & igne illo æterno, qui paratus est diabolo & angelis eius. Vide plura loco citato in solutione argumentorum Lutheri, cap. II.

ALTERVM testimonium habetur Isaia 44. Michea 7. & in Psalm. 31. Id ipsum, inquit Calvinus, alibi dicitur, *Proicere post tergum, delere instar nubis, demergere in profundum maris, non imputare, tectumq; habere: talibus loquendi formulis non obscure sensum suum nobis explicauerat Spiritus sanctus, si dociles aures illi accommodaremus. Certè si punit Deus, peccata imputat: si vindicat, recordatur: si ad iudicium vocat, tecta non habet: si examinat, post tergum non proicit: si inspicit, non obliterat instar nebulae: si ventilat, non proiecit in profundum maris. Atque in hunc modum interpretatur AUGUSTINVS claris verbis: Si tecti peccata Deus, noluit aduertere; si noluit aduertere, noluit animaduertere; si noluit animaduertere, noluit punire, noluit agnoscere, maluit ignoscere. Tecta ergo peccata quare dixit? Et non viderentur. Quid erat Deum videre peccata, nisi punire?*

RECTE dicit Calvinus, id ipsum in his locis contineri, quod in superioribus. Quare quemadmodum superiora testimonia Hieremiæ, & Ezechielis, significabant Deum non recordari iniquitatum eorum, qui per Pœnitentiam ad ipsum redeunt, non quia non puniat temporali aliqua pœna, ob eorum ipsorum, qui puniuntur, utilitatem, sed quia non retinet cum illis inimicitiam, neque sempiterno igni illos addicit, neque ab æterna felicitate excludit: sic etiam testimonia Isaia, Michea, & Davidis, hoc tantùm significant, Deum proicere, delere, non videre, non imputare, tegere peccata eorum,

rum, quibus amicitiam suam, gratiamq; restituit; quia quod attinet ad reatum culpæ, & pœnæ æternæ, ita illos respicit, ac si nonquam peccassent, licet ob eorum utilitatem, aliisque iustissimis de causis, aut eos ipse temporaliter castiger, aut ut se ipsi castigent, velit.

Quocirca idem S. AUGUSTINVS, qui tegere peccata, interpretatur, non punire; in alio loco scribit, Deum omnino velle, ut peccatum non maneat impunitum, & tum nō punire peccata nostra, cū nos ipsi ea punimus. In Psal. 50. *Non impunitum erit peccatum meum, sed ideo nolo ut tu punias, quia ego peccatum meum punio.* & ibidem, *Veritatem dilexisti, hoc est, impunita peccata eorum, quibus ignoscis, non dimissisti: sic prarogasti misericordiam, ut seruares & veritatem.* Hæc ille. Non igitur apud Augustinum, tegere peccata, est, nullo modo punire; sed, nō punire in æternum; vel non punire etiam temporaliter, si se ipse peccator puniat.

TERTIVM testimonium est Isaia 1. & Hier. 50. *Audiamus Verò, inquit Calvinus, & ex alio Propheta loco, quibus legibus peccata remittat Dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix albescent, & si rubuerint ut vermiculus, erunt quasi lana.* Apud Hieremiam autem sic legitur: *In illa die requiretur iniquitas Iacob, & non inuenietur peccatum Iuda, & non erit, quia propitiabor reliquiis, quas seruaero. Vis breuiter tenere quis sit Verborum istorum sensus? expende quid è conuerso sibi velint loquutiones illæ; Dominum in sacculo iniquitates colligare, in fasciculum colligere, & recondere, stylo ferreo exarare in lapide adamantino. Nempe si vindictam repensum iri significant, quod extra dubium est, neque etiam dubitandum est, quin contrarius sententiæ omnem vindictæ repensionem Dominus se remittere affirmet. Hic mihi obtestandi sunt lectores, non ut glossis meis auscultent, sed tantum ut Verbo Dei locū aliquem esse sinant.*

VTINAM Calvinus quod ab aliis petiit, præstare ipse voluisset, ut verbo Dei locum aliquem esse sinens, illud suis glossis minimè deprauasset: certè enim ex istis ipsis locis Isaia, & Hieremiæ, quæ nunc adduxit, errorem suum deprehendere facillè potuisset. Audi enim quibus legibus apud Iamiam peccata remittat Deus: *Lauamini, mundi estote, au-*
Dddd dd 2 fert

ferte malum cogitationum &strararum ab oculis meis, quiescit
 agere peruersè, discite bene facere, quarite iudiciũ, subuenite
 oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam; & Venite, & ar-
 guite me dicit Dominus: si fuerint peccata vestra vt coccinũ,
 sicut nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi Vermiculũ
 Velut lana alba erunt. Hæc Dominus per Isaiam, vbi pro-
 mittit quidem perfectam peccati purgationem; vt nulla re-
 ster luenda pœna, vt cupit Calvinus; sed non promittit so-
 lum credentibus & resipiscẽtib; vt Aduersarij nostri docent,
 qui de capite suo loquuntur, & non de ore Domini: sed pro-
 mittit iis, qui prius lauantur, & mundantur per verã Contri-
 tionẽ, & Pœnitentiam; deinde cessant à peccatis, quibus an-
 tea malè assueuerant; tum in bonis operibus assiduè, ac dili-
 genter exercentur, atq; ita (vt hunc locũ sanctus exponit Hie-
 RONYMVS) dignos Pœnitentiæ fructus faciunt. His, inquam,
 Dominus dicit: Venite, & arguite me: si fuerint peccata ve-
 stra vt coccinũ, quasi nix dealbabuntur, id est, vt idem expo-
 nit Hieronymus: Si hæc omnia feceritis, arguite me, nisi præ-
 mia reddidero, quæ pollicitus sum, nimirum nisi peccata, quæ
 vni maxima, plene, perfecte quæ dimisero. Cum igitur plena
 peccati remissio, quoad omnem pœnæ reatum, præmissa sit
 operũ bonorum, quæ post conuersionem, & culpæ remissio-
 nem fiunt, quæq; Satisfactoria dici solent: quis non videt, ex
 hoc loco Isaię a Caluino adducto, nõ destitui, sed astrui pro-
 fus, & stabiliri nostram de Satisfactione doctrinam.

PORRO Hieremias loquitur de peccato idololatriæ, ob
 quod totus populus in captiuitatem Babylonicam ductus
 fuerat; ac prædicit, expiato peccato illo, longa, durissima quæ
 captiuitate, tandem flagellum in ipsum Regẽ Babylonis con-
 uertendum, & reliquias Israël & Iuda liberandas, & ita libe-
 randas, vt peccatum illud non amplius inueniatur, vt nemi-
 rum aliqua alia pœna mulctetur.

QUARTVM testimonium est, 1. Pet. 2. Isa. 53. Rom. 7. 1. Cor.
 1. Ephes. 1. Col. 1. & 1. Tim. 2. Quid quæso, inquit Calvinus, no-
 bis prestitisset Christus, si adhuc pro peccatis pœna exigeretur
 nam cum dicimus eum pertulisse peccata nostra in corpore
 suo super lignum, non aliud significamus, quàm defuncti pœ-
 na & vindicta, quæ peccatis nostris debebatur. Id ipsum signi-
 ficantiùs declarauit Isaias, cum dicit, castigationẽ pacis nostre
 fuisse

fuisse super eum : & quoties de redemptione per eum facta, meminit Paulus, vocare solet ἀπολύτρωσιν, quo non simpliciter redemptionem indicat, qualiter vulgò intelligitur, sed premium ipsum, & satisfactionem.

RESPONDEO, si Christo mortuo, adhuc pœna mortis æternæ a nobis exigeretur, nõ omninò ineptè Calvinus quæreret, quid nobis præstitisset Christus; si adhuc pro peccatis pœna exigeretur. At cum sacrificio mortis suæ Christus nobis Deum reconciliauerit, & ex irato iudice patrem amantissimum fecerit; cum nos ab æterno interitu liberauerit, & vitam sempiternam acquisierit, cum deniq; gratiam, & virtutem nobis dederit, qua Deo pro temporali pœna satisfacere ipsi possemus; ingrattissimus sit necesse est, qui quæredum adhuc esse putat, quid nobis præstiterit Christus, si pœna quædam temporalis pro peccatis nostris exigatur.

PORRO testimonia illa Isaiæ, Petri, & Pauli, iam supra iterum adducta, & explicata sunt: ac libentissimè, gratissimeq; agnoscimus, & fatemur, Christi mortem premium, & satisfactionem esse pro peccatis nostris, quoniam, vt sæpè dictum est, soluit ipse præciũ, & satisfecit; immediatè, (vt sic loquar) pro culpa, & reatu mortis æternæ eorum, quibus sanguis eius per Sacramenta applicatur; mediatè autem pro pœna etiam temporali, quatenus gratiam præbet, per quam ipsi nos Domino satisfacimus.

QUINTVM testimonium est in toto Leuitico, de quo sic loquitur Calvinus: *Validum autem imprimis arietem nobis suppeditat, quod de expiandis peccatorũ noxis in lege Mosayca præscribitur. Neq; enim illic Dominus hanc, aut illam satisfaciendi legem cõstituit, sed totam in sacrificiis compensationem requirit: ubi tamen alioqui diligentissimè, atq; exactissimo ordine omnes expiandi ritus exequitur. Qui sit autem, & nullis prorsus operibus admissa delicta procurare iubeat, sed sola in expiatione sacrificia requirat, nisi quòd ita testari vult, vnicum esse satisfactionis genus, quo iudicium suũ placatur: nam quæ tunc immolabant sacrificia Israëlita, non hominum opéra censebantur, sed à sua veritate, hoc est, vnicò Christi sacrificio aestimabantur.*

RESPONDEO. Validus iste aries, pro veritate validus est, pro Caluini errore prorsus infirmus. Nam sacrificia illa Le-

uitica (vt in 2. libr. de Sacramentis in genere cap. 14. 15. 16. & 17. demonstrauius) non culpam, aut pœnam æternam, sed immundiciam tantum legalem, & pœnam temporariam expiabant: proinde rectè satisfactiones quædam dici poterant.

QVOD culpam & pœnam æternam non expiarent, perspicuum est, tum ex Dauide Psal. 50. *Si Voluisses sacrificium, dedissem: & tunc holocaustis non delectaberis. Sacrificium Dei spiritus contribulatus: cor contritum, & humiliatum Deus despicies.* tum ex eo, quod ea sacrificia Deo grata non erant, nisi qui offerebat, Deo gratus, & per hoc iustus esset; nam Prouerb. 15. victimæ impiorum dicuntur abominabiles Domino: tum denique ex testimoniis plurimis Scripturarum, & Patrum, quæ loco citato adduximus.

QVOD autem vt quædam satisfactiones, expiaret reatum pœnæ temporalis; sequitur ex ipsa Dei promissione. Promisit enim Deus offerentibus ea sacrificia, remissionem peccatorum: quæ promissio cum intelligi nequeat de remissione quoad culpam, & pœnam æternam; id restat, vt intelligatur de remissione peccati quoad pœnam temporalem. ACCURIT, quod Deus iubebat pro mēsurā delicti offerri sacrificia maioris, vel minoris precij, Leuit. 6. quod est argumentum manifestum, illas oblationes imperatas fuisse in compensationem aliquam iniuriæ Deo factæ.

Ex his autem sequitur, multa falsò affirmasse Caluicum, vt validum illum arietem contra Satisfactiones extraheret. PRIMO falsò asseruit, Deum in Leuitico non constituisse hanc, aut illam satisfaciendi legem: quid enim sunt sacrificia variæ æstimationis pro varia mensura delicti, nisi variæ satisfactiones? SECVNDO falsò scripsit, Deum totam in sacrificiis compensationem exegisse: nam Deus non instituit sacrificia pro omnibus peccatis expiandis, sed solùm pro peccatis ignorantix cōtra cæremonias legis, Leuit. 4. & 5. & pro peccatis circa damnū proximi in rebus externis, & pro perituro, ex cupiditate habendi res alienas prolato, Leuit. 6. pro aliis peccatis grauioribus, vt pro blasphemia, idololatria, homicidio, adulterio, & similibus, nulla inueniuntur sacrificia instituta; sed Prophetæ populum admonebant, pro his in cinere & cilicio Pœnitentiam esse agendam, & eleemosynis,

nis aliisque bonis operibus peccata redimenda. TERTIO falsò Calvinus assumpsit, in Leuitico Deum diligentissimè, atque exactissimo ordine omnes expiandi ritus exequutum: id enim falsum esse, cõstat ex his, quæ iam diximus. QUARTO, falsum est quod ibidem posuit, nullis prorsus operibus admissa delicta procurari iussisse Deum: nam ipsa oblatio sacrificij, opus erat à Deo mādatum ad peccata admissa procuranda.

Quod DENIQUE Calvinus addit, oblationes illas, non hominum opera censerì; non minùs est falsum, quàm cetera. Nam tamen si sacrificia illa, diuina opera dici possent, tùm quia à Deo instituta erat, tùm quia sacrificium Crucis significabant: tamen erant etiam, ac censebantur opera humana, & laboriosa, ac proinde satisfactoria: quia non sine detrimto rei familiaris offerebantur; quia per ea cultus lætitiæ, Deo ab eo cuius erat oblatio, adhibebatur: quia ex fide & pietate offerentium grata erant: *Dona enim, ut ait Sapiens Eccles. 34. iniquorum, non probat Altissimus, nec respicit in oblationes impiorum.* Et Genes. 4. *Respexit Deus ad Abel, & munera eius.* in quem locum scribens, ita loquitur S. GREGORIUS lib. 22. Moral. cap. 12. *Iram iudicis placare nescit oblatio, nisi ex munditia placeat offerentis.* Et paulò pòst: *Idcirco non Abel ex muneribus, sed ex Abel munera oblata placauerunt.* Atque hæc de valido Caluini ariete.

SEXTVM testimonium est Oseæ 14. *Qualem, inquit Calvinus, compensationem à nobis recipiat Dominus, paucis verbis eleganter Oseas expressit: Omnem, inquit, tolles iniquitatem, o Deus: en peccatorum remissio; & vitulos labiorum persoluemus; en satisfactio.*

RESPONDEO, qui Deum rogat vt omnem tollat iniquitatem, iure pollicetur actionem gratiarum, siue laudis sacrificium. Sed qui hoc facit contra Satisfactionem? nam neque iniquitas reatum pœnæ, sed culpam significat propriè: neque si Deus culpam, & pœnam æternam tollat, temporali manente, pro qua satisfieri debeat; non erunt labiorum vituli persoluedi: nec denique, si aliquando Deus culpam, & omnem pœnam ita condonet, vt nullam exigat satisfactionem, præterquam laudis, & actionis gratiarum; idcirco id perpetuum erit.

SEPTIMUM testimonium est Ezech. 36. Superiores loci inquit Calvinus, quos citauimus, hoc nominatim solunt, hoc nos conditione recipi à Deo in gratiam, & quidquid eramus pœna meriti, remittat, culpam ignoscendo. Et quoties Dauid, aut alij Propheta peccatorum veniam petunt, simul pœnam deprecantur, immo diuini Iudicij sensus huc eos impellit: rursus cum à Domino misericordiam promittunt, semper fere ea professo de pœnis, earumque remissione concionantur. Certe cum Dominus apud Ezechielem pronunciat, finem se impensurum Babylonica exilio, idque propter se, non propter laeos: gratuitum esse & rursusque satis demonstrat. Denique si reatu liberamur per Christum; pœnas, quæ inde proueniunt, cessare oportet.

RESPONDEO, quid superiores loci contineant, iam vidimus, nullum enim prætermisimus, & in nullo inuenimus quod Calvinus hoc loco tam confidenter affirmat; hac nos conditione recipi à Deo in gratiam, ut quidquid eramus pœnæ meriti, remittat, culpam ignoscendo: & contra, nos multa exempla protulimus eorum, quibus Deus culpam ignouit, & pœnam tamen temporariam non remisit, ut Moyses, Aarons, Dauidis, & aliorum.

PORRO Dauid, & Propheta ceteri, cum veniam peccatorum petunt, non simul pœnam temporalem semper deprecantur. Dauidis illa vox est, 2. Reg. 24. *Ego sum qui peccauit, & ego iniquè egi: isti qui oues sunt, quid fecerunt?* Vertatur, *obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei.* DEINDE Dauid, & Propheta ceteri, nihil est mirum si pœnâ sæpe deprecabantur, & eius remissionem populo promittebant, cum simul ad pœnam spontè suscipiendam exemplo, & verbo populum hortarètur: æquum est enim, ut Deus patiat illis, qui ob eius amorem sibi ipsi non parcunt.

Testimonium autè ab EZECHIELE petitum nihil omnino facit ad rem: nam eo loco Propheta de gratia noui Testamenti propriè vaticinatur; ait enim: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & ab vniuersis idolis vestris mundabo vos, & dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum, & dabo vobis cor carneum, &c.* hæc autem gratiam certum est, propter nomen suum, non pro-

pter merita Israëliitarum, Deum fecisse humano generi. **DE** INDE etiam si ad literam potissimum de liberatione à seruitute Babylonica Propheta loquutus fuisset, quid hoc faceret contra Satisfactionem, quam nos defendimus ad expiandam pœnam temporalem alterius seculi, & vnicuique propriam? pœnas enim huius seculi, & præsertim communes toti populo, iam antea docuimus non semper Satisfactionibus expiari, quemadmodum non semper immitti.

DENIQUE illa cõditionalis assertio: *Si à reatu liberamur per Christum, pœnas quæ inde proueniunt, cessare oportet.* si per reatum intelligamus obligationem ad pœnam, verissima est: sed illud non est verum, per Christum semper liberari nos ab omni reatu pœnæ temporalis; etiam si nulla interueniat Satisfactio. Si verò per reatum significetur culpa, siue offensio, ob quam debitum pœnæ luendæ contrahimus; falsa cõditionalis assertio est; Si à reatu liberamur, pœnam cessare oportet: multa sunt enim, quæ sine certis causis non orientur, quæ tamen orta manent, causis pereuntibus. **Æ**dificium sine ædificatore non fieret: quod si semel factum fuerit, manebit, licet continuò ædificator pereat. Itaque reatè **S. AVGVSTINVS** tract. 124. in Ioan. *Productior*, inquit, *est pœna, quàm culpa, ne parua putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna.*

ATQUE ita soluta manent illa omnia argumenta, quæ Caluinus insolubilia esse, solita temeritate iactauerat: supersunt tamen adhuc alia quædam argumenta, quæ obiter Caluinus in sequentibus paragraphis, dum aliud ageret, id est, dum argumenta Catholicorum soluere niteretur, inseruit.

CAPVT XVI.

Soluuntur alia Caluini argumenta.

UTI **G**ITVR in eodem cap. 4. §. 35. adducit **S. Ioannis Chrysoctomi** testimonium ex lib. 3. de Prouidètia, vt probet Deum non inferre supplicia vt peccata puniat, sed tantùm, vt peccatores excitet ad resipiscenciam: & idem cõfirmat testimonio **Hieremiæ**, & **Oseæ** Prophetarum; sic autem loquitur: *Stultissimus fuerit, si quis arbitretur, presentis vitæ calamitates in peccati noxam esse.*
 . D d d d d 5 nobis